

Kamila Mrozek
ORCID: 0000-0001-7973-0281
Uniwersytet Wrocławski
kamila.mrozek2@uwr.edu.pl

Zakres odpowiedzialności dyscyplinarnej sądowego kuratora zawodowego w świetle zmian wprowadzonych ustawą z dnia 1 grudnia 2022 roku

<https://doi.org/10.19195/2082-4939.15.13>

Scope of disciplinary liability of a professional probation
officer in the light of the changes introduced by the
Act of December 1, 2022

Abstract

This article addresses the issue of the amendment of disciplinary provisions in light of the recent amendment of the Probation Act, which came into force in April 2023. Attention has been drawn to the abandonment of disciplinary responsibility in favour of orderly responsibility. In this respect, an attempt has been made to clarify the scope of the professional superintendent's duties, the breach of which may lead to disciplinary liability. It also discusses the changes that the legislator has introduced on the ground of disciplinary penalties, introducing, among other things, the penalty of a warning, while abandoning the previous penalty of a reprimand with a warning.

The summary draws attention to the need to re-analyze the provisions shaping the disciplinary proceedings of probation officers, so that they take into account not only the intentions of the legislator, but also the voices of the experienced probation community, which in many places does not agree with the solutions introduced by the Act of December 1, 2022 on amending the Act on probation officers.

Keywords

professional probation officer, disciplinary liability, duties of a probation officer, code of ethics for a probation officer, disciplinary penalty, warning, probation officer trainee, expulsion from the probation service

W kwietniu 2023 roku weszły w życie przepisy Ustawy z dnia 1 grudnia 2022 roku o zmianie ustawy o kuratorach sądowych¹. To pierwsza tak obszerna nowelizacja tej ustawy od początku jej obowiązywania, czyli od ponad 20 lat. Ustawodawca podjął próbę modyfikacji kilku istotnych obszarów przedmiotowej ustawy. Część zmian spotkała się z ostrą krytyką w środowisku kuratorskim, które podjęło szereg inicjatyw w zakresie ich odwołania. Do tych budzących największe kontrowersje należy z całą pewnością nowa regulacja kwestii ponoszenia odpowiedzialności dyscyplinarnej w sądowej służbie kuratorskiej. Przedstawiciele samorządu kuratorskiego postulowali powrót do poprzedniego modelu odpowiedzialności dyscyplinarnej kuratorów sądowych wskazując, że nowe rozwiązania istotnie zwiększają zakres represyjności tego postępowania.

Odmiennego zdania byli twórcy projektowanych wówczas przepisów. W uzasadnieniu do projektu ustawy o zmianie ustawy o kuratorach sądowych wskazano wprost, że:

Celem projektowanych zmian jest potrzeba zagwarantowania optymalnego i skutecznego przebiegu postępowania dyscyplinarnego przy zapewnieniu odpowiedniego poziomu dyscypliny służbowej. Przejrzyste zasady i procedury prowadzenia postępowania dyscyplinarnego pozwolą ograniczyć zachowania niepożądane z punktu widzenia prawidłowego przebiegu służby, co w konsekwencji przyczyni się do poprawy efektywności jej pełnienia oraz wzrostu poczucia stabilizacji i bezpieczeństwa pracy kuratorów zawodowych².

Uznano bowiem — w ramach przepisów rozdziału 5 Ustawy — za „wadliwe materialne i proceduralne zasady odpowiedzialności dyscyplinarnej utrudniające w bardzo wysokim stopniu możliwość wydalenia ze służby kuratorskiej osób, które naruszyły prawo, rażąco uchylały się od wykonywania obowiązków lub nadużyły uprawnień”. Zawarte w uzasadnieniu zarzuty pod adresem dotychczas obowiązujących przepisów regulujących zasady odpowiedzialności dyscyplinarnej kuratorów zawodowych doprowadziły do wprowadzenia także i w tym zakresie dość obszernych zmian, które zostaną omówione w niniejszym artykule naukowym.

Zmiana art. 52 Ustawy o kuratorach sądowych wprowadza możliwość pociągnięcia kuratorów zawodowych do odpowiedzialności dyscyplinarnej za oczywiste i rażące naruszenie obowiązków kuratora lub zasad etyki zawodowej³. Wyraźnie zatem widać, że ustawodawca rezygnuje z odpowiedzialności porządkowej, co potwierdza

¹ Ustawa z dnia 1 grudnia 2022 roku o zmianie ustawy o kuratorach sądowych (Dz. U. z 2023 r., poz. 27).

² Ustawa o kuratorach sądowych — konstytucja kuratorskiej służby sądowej, [https://orka.sejm.gov.pl/Druki9ka.nsf/Projekty/9-020-970-2022/\\$file/9-020-970-2022.pdf](https://orka.sejm.gov.pl/Druki9ka.nsf/Projekty/9-020-970-2022/$file/9-020-970-2022.pdf) (dostęp: 27.11.2022).

³ Ustawa z dnia 27 lipca 2001 roku o kuratorach sądowych (Dz. U. z 2001 roku, Nr 98, poz. 1071).

dodatkowo fakt uchylecia ust. 2 komentowanego przepisu, który wskazywał w jakim przypadku i w jakiej formie można było karę porządkową orzec („Karę porządkową za przewinienie mniejszej wagi stanowi upomnienie”). Aktualnie tylko oczywiste i rażące naruszenie obowiązków kuratora lub zasad etyki zawodowej może prowadzić do wszczęcia postępowania dyscyplinarnego.

Wciąż dyskusyjna pozostaje kwestia doprecyzowania zakresu obowiązków kuratora zawodowego, których naruszenie może skutkować odpowiedzialnością dyscyplinarną. Przepis ten bowiem w dalszym ciągu nie precyzuje, czy owe obowiązki powinny wynikać jedynie z Ustawy o kuratorach sądowych, czy też z innych aktów prawnych zarówno rangi ustawowej jak i pod ustawowej⁴. W literaturze przedmiotu⁵ można spotkać wąską oraz szeroką definicję pojęcia „obowiązki kuratora”. Definicja wąska zakłada, że są to obowiązki, które ma do wykonania każdy kurator zatrudniony na tym stanowisku, a więc wykonywanie dozorów, nadzorów, wywiadów środowiskowych. Także Naczelny Sąd Administracyjny w wyroku z dnia 18 maja 2004 roku uznał, że:

kuratorzy zawodowi ponoszą odpowiedzialność dyscyplinarną tylko wtedy, gdy naruszają obowiązki związane z wykonywaniem zawodu kuratora. Ustawa ta w art. 1 czy art. 11 nie określa obowiązków kuratora sądowego. Skoro sam ustawodawca w art. 52 ust. 1 Ustawy ogranicza odpowiedzialność dyscyplinarną kuratora zawodowego do naruszenia przez niego obowiązków służbowych ustalonych ustawą to nie ma podstaw do przyjęcia, aby mógł on być pociągnięty do odpowiedzialności dyscyplinarnej za postępowanie, które jest poza zakresem wykonywania przez niego obowiązków służbowych⁶.

W ocenie Sądu kuratorzy mogą ponosić odpowiedzialność dyscyplinarną wyłącznie za naruszenie tych obowiązków, które wynikają z wykonywanych przez nich zadań, przy czym chodzi o zadania określone w innych aktach prawnych rangi ustawowej niż Ustawa o kuratorach sądowych. Odmienne stanowisko prezentuje K. Gromek, która wskazuje, że obowiązki kuratora wynikają zarówno z brzmienia art. 1, jak i *expressis verbis* z art. 11 Ustawy⁷.

Definicja szeroka zaś obejmuje zakresem znaczeniowym także standardy etycznego postępowania przy wykonywaniu tak określonych obowiązków przez kuratora sądowego, wskazane w art. 6 Ustawy. Stanowisko to podzielił także Sąd Apelacyjny w Warszawie w wyroku z dnia 30 marca 2017 roku, rozszerzając zakres znaczeniowy „obowiązków kuratora” także o normy wynikające z art. 5 oraz 6 ust. 1 Ustawy o kuratorach sądowych⁸. Wprowadzona nowelizacja wychodzi zatem naprzeciw potrzebom w zakresie doprecyzowania zachowań, które mogą doprowadzić do wszczęcia postępowania dyscyplinarnego, przyjmując jednocześnie szeroką konstrukcję pojęcia „obowiązków kuratora”. W dalszym jednak ciągu ustawodawca nie sprostął zadaniu czytelnego wyjaśnienia jakie konkretnie obowiązki miał na myśli oraz czy wynikają one wyłącznie z Ustawy o kuratorach sądowych czy też z innych aktów prawnych.

⁴ K. Stasiak, *Odpowiedzialność porządkowa i dyscyplinarna kuratora zawodowego i aplikanta kuratorskiego*, [w:] *Zarys metodyki pracy kuratora sądowego*, red. K. Stasiak, Warszawa 2018, s. 203.

⁵ K. Stasiak, *Ustawa o kuratorach sądowych. Komentarz*, Warszawa 2021, s. 300.

⁶ Wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 18 maja 2004 roku, OSK 101/04, LEX nr 146752.

⁷ K. Gromek, *Kuratorzy sądowi. Komentarz*, Warszawa 2005, s. 98–101.

⁸ Wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 30 marca 2017 roku, III APo 11/16, LEX nr 2317727.

Odwołanie się zaś do oczywistego i rażącego naruszenia zasad etyki zawodowej wymaga sięgnięcia do Uchwały Krajowej Rady Kuratorów z dnia 6 maja 2004 roku — Kodeks etyki kuratora sądowego, który zawiera standardy etycznego postępowania z podopiecznymi i współpracownikami. Wewnętrznie akt ten zawiera trzy niezależne kategorie zasad, którymi winien kierować się kurator wykonując swój zawód. Wśród zasad ogólnych kodeks wymienia:

1. Wykonywanie zadań zgodnie z prawem, zasadami współżycia społecznego i zasadami kodeksu,

2. Zasadę godności człowieka,

3. Kierowanie się uczciwością, honorem i szacunkiem,

4. Doskonalenie umiejętności zawodowych,

5. Swobodę wyboru metod i środków oddziaływania.

W postępowaniu wobec podopiecznych kurator natomiast winien kierować się następującymi zasadami:

1. Szacunku, dystansu i równowagi w kontakcie z podopiecznymi,

2. Dobra podopiecznego,

3. Zakazu wykorzystywania kontaktów służbowych do osiągnięcia korzyści oraz

4. Obowiązku zachowania w tajemnicy uzyskanych informacji.

Część trzecią Kodeksu tworzą zasady regulujące postępowanie kuratora wobec współpracowników:

1. Uprzejmość i lojalność w kontaktach służbowych,

2. Służenie radą i pomocą,

3. Zakaz wypowiadania w obecności podopiecznych lub osób postronnych niekorzystnych opinii o współpracownikach,

4. Sumienne przestrzeganie obowiązków patrona,

5. Obowiązek informowania o uchybieniach i zaniedbaniach w postępowaniu innego kuratora,

6. Działanie w obronie innego kuratora niesłusznie posądzonego o naruszenie obowiązków służbowych lub zasad etycznych.

Korekcie legislacyjnej poddano również uregulowany w ust. 3 katalog kar dyscyplinarnych, wprowadzając nowy rodzaj kary — upomnienie, usuwając jednocześnie karę nagany z ostrzeżeniem. Nowo dodane jednostki redakcyjne, to jest: ust. 4-7, definiują stopniowo (zgodnie z poziomem ich dolegliwości) poszczególne kary dyscyplinarne. Przy czym należy pamiętać, że katalog kar, o którym mowa w art. 52 Ustawy o kuratorach sądowych jest katalogiem zamkniętym. W myśl ust. 4 powoływanej ustawy kara upomnienia i kara nagany oznaczają wyknięcie ukaranemu niewłaściwego postępowania. Są to najłagodniejsze rodzajowo kary dyscyplinarne orzekane na gruncie postępowania dyscyplinarnego. Upomnienie powinno stanowić reakcję na drobne przewinienie dyscyplinarne. Oddziałuje ono na godność i dobre imię kuratorów w środowisku zawodowym. Nagana zaś stanowi wyraz negatywnej oceny zachowania ukaranego w związku z naruszeniem określonych obowiązków. Umieszczenie jej w katalogu kar na drugiej pozycji potwierdza, że jest karą hierarchicznie surowszą niż kara upomnienia. Wśród zachowań naganych skutkujących możliwością wymierzenia kary dyscyplinarnej nagany można przykładowo wymienić rażące zaniedbania ustawowe poprzez prowadzenie dozoru wobec zmarłego skazanego, poświadczając przy

tym nieprawdę. (czyn z art. 1 i art. 11 u.k.s. w zw. z § 12 i 15 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 7 czerwca 2007 roku)⁹. Pamiętać należy, że orzeczenie kary nagany wobec aplikanta kuratorskiego może również świadczyć o jego nieprzydatności do kuratorskiej służby sądowej i w efekcie skutkować rozwiązaniem stosunku pracy.

Jak wynika z art. 52 ust. 5 Ustawy kara nagany z pozbawieniem możliwości uzyskania wyższego stopnia służbowego przez okres 2 lat oznacza wytknięcie ukaranemu niewłaściwego postępowania i brak możliwości awansu służbowego przez okres 2 lat. Już z literalnego brzmienia powołanego przepisu można wywieść, że kara ta składa się z dwóch nierozdzielnie ze sobą powiązanych elementów: nagany i braku możliwości uzyskania wyższego stopnia służbowego przez okres 2 lat od uprawomocnienia się orzeczenia. Oznacza to, że nie będzie miała ona zastosowania w każdym przypadku. Ustawodawca wyłącza zatem możliwość orzeczenia tej kary względem kuratora specjalisty wobec faktu posiadania przez niego hierarchicznie najwyższego stopnia służbowego. W takim wypadku kara nie stanowiłaby żadnej dolegliwości dla ukaranego. Dodać jednak trzeba, że kara ta wprowadza ograniczenia wyłącznie w zakresie awansu na wyższy stopień służbowy, nie dotyczy zaś awansu na stanowisko kierownika zespołu, kuratora okręgowego lub jego zastępcy. Co więcej, sam fakt ukarania kuratora omawianą karą dyscyplinarną nie wprowadza obowiązku odwołania kuratora okręgowego lub kierownika zespołu z zajmowanego stanowiska¹⁰.

Orzeczenie przez sąd dyscyplinarny kary, o której mowa w art. 52 ust. 3 pkt 3 Ustawy skutkuje przerwaniem biegu 3 letniego okresu uprawniającego do awansu na wyższy stopień służbowy przy jednoczesnym zakazie dostępu do tego awansu w okresie dwóch lat.

Komentowany przepis tworzy kontrowersje wokół możliwości jego zastosowania względem aplikanta kuratorskiego. Jak już wspomniano, istotą przedmiotowej kary jest między innymi zakaz awansu na wyższy stopień służbowy przez okres 2 lat. Dlatego też należy zadać sobie pytanie, co należy rozumieć pod pojęciem „zakazu awansu na wyższy stopień służbowy” w przypadku aplikanta kuratorskiego, Czy mianowanie na stanowisko kuratora zawodowego może być traktowane jako awans zawodowy? Wydaje się, że samo mianowanie nie prowadzi do uzyskania wyższego stopnia służbowego, gdyż jak wynika z art. 7 ustawy kurator zawodowy to najniższy stopień służbowy. Teoretycznie więc nie ma przeszkód do orzeczenia przedmiotowej kary względem aplikanta kuratorskiego, choć z uwagi na:

- czas trwania aplikacji,
- okres trwania zakazu oraz
- warunki formalne nadania kuratorowi wyższego stopnia służbowego

w praktyce może okazać się to trudne do realizacji.

Kara usunięcia z zajmowanego stanowiska oznacza usunięcie z zajmowanego dotychczas stanowiska, co wynika wprost z art. 52 ust 6 komentowanej ustawy. Ustawodawca jednak nie definiuje w ustawie pojęcia „stanowisko”, nie precyzuje katalogu podmiotów, względem których przedmiotowa kara może mieć zastosowanie, co w praktyce nastręcza niemałe trudności interpretacyjne. Nie mniej, z treści

⁹ P. Pomianowski, T. Lewiński, W. Kruszyński, *Orzecznictwo organów dyscyplinarnych w wybranych zawodach zaufania publicznego*, Warszawa 2016, s. 92–93.

¹⁰ K. Stasiak, *Ustawa...*, s. 307.

art. 31 ust. 3 ustawy wynika, że „Kurator (...) z dniem rozpoczęcia delegowania traci stanowisko:

- kuratora okręgowego,
- zastępcy kuratora okręgowego,
- kierownika zespołu kuratorskiej służby sądowej,
- kierownika ośrodka kuratorskiego,
- delegata do Krajowej Rady Kuratorów,
- członka sądu dyscyplinarnego pierwszej instancji oraz
- rzecznika dyscyplinarnego

i nie może być powołany na żadne z tych stanowisk w czasie delegowania. Karę dyscyplinarną usunięcia z zajmowanego dotychczas stanowiska można zatem orzec wyłącznie względem osób funkcyjnych.

Wydaje się więc, że przepis art. 31 ust. 3 Ustawy o kuratorach stanowi odpowiedź na zadane pytanie. Oczywistym jest, że kara ta nie znajdzie zastosowania w przypadku aplikantów kuratorskich, z uwagi na fakt, że w czasie aplikacji nie zajmują oni żadnego stanowiska funkcyjnego.

Karą najbardziej dolegliwą orzeczaną w przypadku popełnienia bardzo poważnego przewinienia dyscyplinarnego jest bez wątpienia wydalenie ze służby kuratorskiej. Jest ono równoznaczne ze zwolnieniem kuratora ze służby z jednoczesną utratą możliwości ponownego ubiegania się o przyjęcie przez okres 10 lat. Ustawodawca zatem w porównaniu z poprzednim stanem prawnym wydłużył ten okres aż o 5 lat. Po upływie lat 10, odbyciu aplikacji oraz zdaniu egzaminu zawodowego kurator ponownie może wstąpić w szeregi służby kuratorskiej. Kara ta nie ma zatem charakteru trwale eliminacyjnego. Podkreślenia jednak wymaga, że adnotacja o ukaraniu kuratora karą dyscyplinarną, o której mowa w art. 52 ust. 3 pkt 5 Ustawy, będzie dożywotnio widniała w świadectwie pracy wydanym kuratorowi¹¹. W orzecznictwie wśród zarzutów dyscyplinarnych skutkujących wymierzeniem kary wydalenia ze służby kuratorskiej wskazać można rażące zaniedbania ustawowe w zakresie prowadzonych referatów dozoru oraz wykonywanej kontroli kary ograniczenia wolności (czyn z art. 1 i art.11 u.k.s.) oraz sprzeniewierzenie się rocie ślubowania oraz Kodeksowi Etyki Kuratorów (niestosowanie się do art. 1 i art. 7 Kodeksu)¹².

W literaturze przedmiotu istnieje spór, czy kara wydalenia ze służby kuratorskiej może być orzeczona również względem aplikanta kuratorskiego. Przeciwnicy tego stanowiska wskazują, że z uwagi na fakt, iż aplikant kuratorski nie jest jeszcze członkiem służby kuratorskiej, zastosowanie omawianej kary jest prawnie niedopuszczalne¹³. Zwolennicy zaś podkreślają, że ustawodawca w art. 76 komentowanej ustawy wprost wskazuje, że aplikant kuratorski za naruszenie swoich obowiązków ponosi odpowiedzialność dyscyplinarną na zasadach obowiązujących kuratorów zawodowych¹⁴. Wydaje się, że nie ma podstaw do specjalnego traktowania aplikanta kuratorskiego w sytuacji, gdy popełni on przewinienie dyscyplinarne o wysoce pejoratywnym

¹¹ *Ibidem*, s. 310.

¹² P. Pomianowski, T. Lewiński, W. Kruszyński, *Orzecznictwo...*, s. 93.

¹³ K. Gromek, *Kuratorzy sądowi. Komentarz do ustawy z 27.07.2001 r.*, Warszawa 2002, s. 295.

¹⁴ K. Stasiak, *Odpowiedzialność...*, s. 310–311.

zabarwieniu. Podobną interpretację przyjmują samorzady prawnicze¹⁵. Wówczas następuje rozwiązanie stosunku pracy aplikanta kuratorskiego bez możliwości jego ponownego nawiązania przed upływem 10 lat od daty uprawomocnienia się orzeczenia, zaś informacja o trybie rozwiązania stosunku pracy widnieje w wystawionym świadectwie pracy. W tym okresie odpis prawomocnego orzeczenia o ukaraniu pozostawia się w aktach osobowych kuratora bądź aplikanta kuratorskiego.

Nowelizacja ustawy o kuratorach sądowych z 2022 roku wprowadza szereg rozwiązań, o które środowisko kuratorskie walczyło od lat. Wprowadza też rozwiązania kontrowersyjne, które w ocenie Krajowej Rady Kuratorów osłabiają rolę samorządu kuratorskiego. Przykładem takiego rozwiązania są przepisy ustawy o kuratorach sądowych poświęcone odpowiedzialności dyscyplinarnej. Ustawodawca bowiem dokonując zmian w wymienionym zakresie nie do końca wsłuchał się w głos praktyków. W efekcie wprowadzone w życie regulacje spotkały się z negatywnym odbiorem w środowisku kuratorskim. Co więcej, Krajowa Rada Kuratorów wyrażając obawę, że niektóre przepisy regulujące postępowanie dyscyplinarne naruszają art. 45 Konstytucji RP, zwróciła się do Prezydenta RP z wnioskiem o skierowanie aktu do Trybunału Konstytucyjnego.

Z pewnością przepisy kształtujące postępowanie dyscyplinarne kuratorów wymagają ponownej analizy. Argumenty projektodawcy, że represyjność art. 52 Ustawy łagodzi możliwość przeprowadzenia rozmowy dyscyplinującej, o której mowa w art. 52a Ustawy — przy przewinieniach mniejszej wagi — nie są przekonujące. Kuratorzy konsekwentnie opowiadają się za pozostawieniem aktualnego modelu, w którym istnieje podział na kary porządkowe i dyscyplinarne. Z całą pewnością kolejne zmiany w regulacji kwestii odpowiedzialności dyscyplinarnej sądowych kuratorów zawodowych nie mogą pominąć głosu środowiska kuratorskiego, jego wieloletnich doświadczeń i oczekiwań w tym zakresie.

Bibliografia

Opracowania

Ceglarska-Piłat K., Zbrojewska M., *Prawo o adwokaturze. Komentarz*, red. P. Kruszyński, Warszawa 2016.

Gromek K., *Kuratorzy sądowi. Komentarz do ustawy z 27.07.2001 r.*, Warszawa 2002

Gromek K., *Kuratorzy sądowi. Komentarz*, Warszawa 2005

Stasiak K., *Odpowiedzialność porządkowa i dyscyplinarna kuratora zawodowego i aplikanta kuratorskiego*, [w:] *Zarys metodyki pracy kuratora sądowego*, red. K. Stasiak, Warszawa 2018

Stasiak K., *Ustawa o kuratorach sądowych. Komentarz*, Warszawa 2021.

Pomianowski P., Lewiński T., Kruszyński W., *Orzecznictwo organów dyscyplinarnych w wybranych zawodach zaufania publicznego*, Warszawa 2016.

¹⁵ K. Ceglarska-Piłat, M. Zbrojewska, *Prawo o adwokaturze. Komentarz*, red. P. Kruszyński, Warszawa 2016, s. 230.

Akty prawa krajowego

Ustawa z dnia 27 lipca 2001 roku o kuratorach sądowych (Dz. U. z 2001 r., Nr 98, poz. 1071).

Ustawa z dnia 1 grudnia 2022 roku o zmianie ustawy o kuratorach sądowych (Dz. U z 2023 r., poz. 27).

Orzecznictwo

Wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 18 maja 2004 roku OSK 101/04, LEX nr 146752.

Wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 30 marca 2017 roku, III APo 11/16, LEX nr 2317727.

Źródła internetowe

Ustawa o kuratorach sądowych — konstytucja kuratorskiej służby sądowej, [https://orka.sejm.gov.pl/Druki9ka.nsf/Projekty/9-020-970-2022/\\$file/9-020-970-2022.pdf](https://orka.sejm.gov.pl/Druki9ka.nsf/Projekty/9-020-970-2022/$file/9-020-970-2022.pdf) (dostęp: 27.11.2022).

Каміла Мрозек
Вроцлавський університет

Сфера дисциплінарної відповідальності судового професійного куратора у світлі змін, унесених законом від 1 грудня 2022 року

Анотація

У статті розглянуто проблематику сфери дисциплінарної відповідальності судового професійного куратора у світлі останньої зміни закону про судових кураторів, яка набрала чинності у квітні 2023 року. У вступі роботи порівняно позицію судових професійних кураторів щодо внесених змін із позицією законодавців. Представники кураторського самоврядування запропонували повернутися до попередньої моделі дисциплінарної відповідальності, вказуючи на те, що нові рішення суттєво збільшують репресивність цього процесу.

У статті насамперед розглянуто проблематику відмови від відповідальності за порядком на користь дисциплінарної відповідальності, обмежуючи її обсяг виключно до очевидних і грубих порушень обов'язків куратора або професійної етики. У зв'язку з цим було зроблено спробу окреслити (широке та вузьке визначення) та уточнити обсяг обов'язків професійного куратора, порушення яких може призвести до виникнення дисциплінарної відповідальності. Автор відзначає, що «обов'язки», порушення яких може призвести до дисциплінарної відповідальності, можуть впливати не лише із Закону про судових кураторів, але й з інших правових актів, наприклад, тих, що мають ранг закону, і тих, що мають підзаконний ранг. У цьому контексті зацентровано увагу не тільки на науковій праці, але й на судову практику.

Покликання на очевидне і грубе порушення принципів професійної етики вимагало аналізу Рішення Національної ради кураторів від 6 травня 2004 року — Кодекс етики судового куратора, який містить стандарти етичної поведінки щодо підопічних та колег. Зазначено, що Рішення умовно поділяється на три незалежні категорії принципів, якими має керуватися куратор під час виконання своїх обов'язків: загальні принципи; принципи, якими має керуватися куратор щодо підопічних; принципи, що регулюють поведінку куратора стосовно колег.

Обговорено також зміни, які законодавці внесли у сферу дисциплінарних покарань, зокрема запровадження покарання у формі зауваження при відмові від покарання у формі догани з попередженням. У цій частині роботи поетапно розглянуто різні дисциплінарні покарання, що були врегульовані в статті 52 Закону про судових кураторів, відповідно до ступеня їхньої тяжкості. Особливу увагу приділено покаранню у формі догани з позбавленням можливості отримати вищий службовий ступінь протягом 2 років, зокрема в аспекті застосування цього

покарання щодо стажера-куратора. У цьому контексті описано контраверсії, що з'являються в літературі з цієї теми.

Багато місця в роботі також присвячено аналізу найсуворішого покарання, зокрема — покарання у формі звільнення з кураторської служби. Вказано, що це покарання рівнозначне звільненню куратора зі служби з одночасною втратою можливості повторно подаватися на цю посаду протягом 10 років. Було здійснено спробу конкретизувати поведінкові порушення, які можуть призвести до застосування найсуворішого покарання для куратора. Так само, як і у випадку з покаранням у формі зауваження з позбавленням можливості отримати вищий службовий ступінь протягом 2 років, автор спробував пояснити суперечності щодо можливості застосування цього покарання до стажера кураторської служби, вказуючи на два протилежні погляди, описані в спеціалізованій літературі.

У висновках звернено увагу на необхідність повторної ревізії норм, що регулюють дисциплінарне провадження для судових кураторів, щоб вони враховували не тільки наміри законодавців, але й думки досвідченого кураторського середовища, яке в багатьох аспектах не погоджується з рішеннями, введеними законом від 1 грудня 2022 р. про внесення змін до закону про судових кураторів.

Ключові слова

професійний офіцер пробації, дисциплінарна відповідальність, обов'язки офіцера пробації, кодекс етики офіцера пробації, дисциплінарне стягнення, попередження, стажист офіцера пробації, відрахування зі служби пробації